

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่
สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออก*

LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS
IN THE NEW NORMAL ERA UNDER PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE IN EASTERN REGION

กชกร ชันติกรม

Kotchakorn Khanteekrom

ชวนชม ชินะตั้งกูร

Chuanchom Chinatangkul

กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา

Kamolmal Chaisirithanya

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Bangkokthonburi University, Thailand

E-mail: kook.kotchakorn@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ยืนยันความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการใช้ประโยชน์ขององค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 3) ตรวจสอบยืนยันความสอดคล้องขององค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออก โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกนและวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ได้จำนวน 450 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง 2) แบบสอบถาม 3) แบบการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบเชิงสำรวจ วิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบเชิงยืนยัน และวิเคราะห์เนื้อหา โดยใช้ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปร และค่าความโค้ง ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1.1) ด้านความสามารถนำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการพัฒนาระบบงานและมีทักษะในการสื่อสาร 1.2) ด้านความอดทน อดกลั้น สุขุมเยือกเย็น แม้อยู่ได้ภาวะวิกฤต และมีความเป็นนักประชาธิปไตย 1.3) ด้านความสามารถในการควบคุมสถานการณ์ในภาวะวิกฤตและ

* Received 15 June 2022; Revised 24 June 2022; Accepted 27 June 2022

แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันที 1.4) ด้านการมีวิสัยทัศน์ที่ดีและมีความสามารถเข้าใจให้คนร่วมกันทำงาน 1.5) ด้านภูมิหลังทางสังคมและการเป็นแบบอย่างที่ดี 2) องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ได้รับการยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีความถูกต้อง ความเหมาะสมความเป็นไปได้ และการใช้ประโยชน์ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดเห็นด้วยทุกองค์ประกอบ คิดเป็นร้อยละ 100 และ 3) องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 5 องค์ประกอบ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ผู้บริหารสถานศึกษา, ฐานวิถีชีวิตใหม่

Abstract

The objectives of this research article were to 1) explore the leadership components of school administrators, 2) verify the consistency of accuracy, propriety, feasibility and utility of the leadership components of school, and 3) confirm the consistency of the leadership components of school administrators in the new normal era under Primary Educational Service Area Office in Eastern Region with the empirical data. This study was a mixed methodology. Samples included administrators and teachers in schools under Primary Educational Service Area Office in Eastern Region totaling 450, were obtained by the table of Krejcie and Morgan, multi - stage sampling method, and cluster random sampling. The instruments used for data collection were 1) semi - structured interview form; 2) questionnaire; 3) verification of connoisseurship form. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, Standard Deviation, skewness, kurtosis, Exploratory Factor Analysis, Confirmatory Factor Analysis as well as the content analysis. The results showed that: 1) The leadership components of school administrators consisted of 5 components as follows, 1.1) Ability to apply knowledge and experience to develop work systems and having communication skills, 1.2) Patience, forbearance, prudence even under crisis and being a democrat leader, 1.3) Ability to control situations under crisis and actively solve immediate problems, 1.4) Having a good vision and ability to motivate people to work together, 1.5) Having a social background and being a good role model; 2) The verification of leadership components of school administrators by connoisseurship was in conformity with the standard of accuracy, propriety, feasibility, and utility; and 3) The confirmatory of leadership

components of school administrators i was consistent with the empirical data statistically significant at 0.01 level.

Keywords: Leadership, School Administrators, New Normal Era

บทนำ

การศึกษามีส่วนสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาของประเทศ เพื่อให้การศึกษาของไทยได้มีการพัฒนาให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม การปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นนโยบายที่สำคัญและนำไปสู่การปรับเปลี่ยนกระบวนการในการบริหารการศึกษาของประเทศไทย โดยกำหนดให้สถานศึกษา เป็นแหล่งตัดสินใจในการดำเนินงาน ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการจัดการเรียนการสอนต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบกระบวนการทัศน์เป็นผู้นำการศึกษา (ปสุตา เพ็งประสพ, 2550) ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องบริหาร จัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนมากที่สุด พัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและก้าวสู่ทิศทางการพัฒนาที่ดีขึ้น (ณทลาลักษณ์ สารสุข, 2553) ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่ผู้นำช่วยสร้างความชัดเจนแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้รับรู้ว่าจะอะไรคือความสำคัญให้ภาพความเป็นจริงขององค์กรแก่ผู้อื่นช่วยให้มองเห็นทิศทางและจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจนภายใต้ภาวะความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2545) ผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษา คุณภาพและประสิทธิภาพทางการศึกษา มักขึ้นอยู่กับผู้นำเสมอ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารให้ได้ผลดีนั้นจำเป็นจะต้องมีการเสริมพลังให้ผู้บริหารได้มีโอกาสฝึกและใช้ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำได้อย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นจะต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสมจะเป็นผู้นำ ซึ่งจะต้องใช้รูปแบบภาวะผู้นำที่เหมาะสม และมีสมรรถนะในการบริหารงาน เพราะการใช้เพียงอำนาจตามกฎหมายที่ตนมีสั่งการให้ครูทำงานโดยปราศจากการเข้าใจถึงจิตใจ สถานการณ์ และปัจจัยแห่งการจูงใจต่าง ๆ ย่อมทำให้ครูเกิดทัศนคติที่เป็นลบต่อผู้บริหารและต่อองค์กร ดังนั้นสิ่งที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ ของครูสมบูรณ์ และสามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์การศึกษาได้ในที่สุดก็คือ ภาวะผู้นำ (Leadership) ของผู้บริหารสถานศึกษานั้นเอง คำว่า “ภาวะผู้นำ” มีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาสถานศึกษาทุกระดับ เพราะภาวะผู้นำของผู้บริหารก่อให้เกิดผลที่แตกต่างอย่างเห็นได้ชัดเจน โดยเฉพาะในภาวะวิกฤตของการศึกษาไทยที่ต้องการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ต้องการภาวะผู้นำที่เข้มแข็งมีความตั้งใจที่จะแก้ไขปัญหาและสร้างความมั่นใจที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์กร และทำให้การศึกษาของไทย ก้าวหน้าไปในทางที่ดีขึ้น (รุ่ง แก้วแดง, 2546); (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2549)

เมื่อเกิดวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus Disease 2019: COVID - 19) ได้สร้างความโกลาหล่นวายเป็นอย่างมากทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมถึงการศึกษา ซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญของมนุษย์ในการพัฒนา ทรัพยากรบุคคล ทำให้สถานศึกษา เช่น โรงเรียน และมหาวิทยาลัย เป็นต้น ได้ถูกสั่งปิด เนื่องจากเป็นสถานที่รวมกันของนักเรียน นิสิตนักศึกษาที่เป็นเยาวชนที่จะเป็นกำลังสำคัญ ต่อไปของชาติ ต้องได้รับการดูแลให้ปลอดภัยซึ่งเป็นความห่วงใยในระดับต้น ๆ ผู้บริหาร สถานศึกษาและภาครัฐ จึงคุ้นชินกับกิจวัตรและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการใช้ชีวิตฐาน วิธีชีวิตใหม่ที่เรียกว่า “New Normal” (ฐานวิถีชีวิตใหม่) เป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่ แตกต่างจากอดีต อันเนื่องมาจากมีบางสิ่งมากระทบจนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนใน สังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติและเคยคาดหมายล่วงหน้าได้ ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้ หลักมาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคย รูปแบบวิถีชีวิตใหม่นี้ ประกอบด้วยวิถีคิด วิถีเรียนรู้ วิธีสื่อสาร วิธีปฏิบัติ และการจัดการ การใช้ชีวิตแบบใหม่เกิดขึ้นหลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่ หลวมและรุนแรง ทำให้มนุษย์ต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ปัจจุบันมากกว่าจะดำรง รักษาวิถีดั้งเดิม (สุภาภรณ์ พรหมบุตร, 2563) ในการจัดการเรียนการสอนเกิดการปรับตัว ครั้งใหญ่ทั่วโลกและในประเทศไทย หลายประเทศใช้วิธีการสอนทางไกล ไม่ว่าจะเป็นการสอน ออนไลน์ผ่าน Massive Open Online Courseware (MOOC) หรือ แอปพลิเคชันที่ช่วยให้ ครูสอนในห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual Classroom) หรือใช้การถ่ายทอดการสอนผ่าน สัญญาณโทรทัศน์ เพื่อให้เด็กเรียนต่อที่บ้านได้ขณะปิดโรงเรียน แต่การใช้วิธีดังกล่าวทำให้เด็ก บางกลุ่มโดยเฉพาะเด็กในครอบครัวที่มีฐานะยากจนเสียเปรียบ เพราะไม่มีอุปกรณ์ดิจิทัลที่บ้าน นอกจากนี้ ในการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เด็กจำเป็นต้องได้รับการเอาใจใส่ การเรียนที่บ้านจึงเป็นการผลักระทำให้ผู้ปกครอง อาจทำให้เหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนด แผนนโยบายการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์วิกฤต โควิด - 19 ตามแนวคิด “การเรียนรู้ นำการศึกษา โรงเรียนอาจหยุดได้แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้” ในทุกระดับชั้นและทุกประเภทการศึกษา ทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา การศึกษา เอกชน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาสำหรับผู้พิการและ ผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งการเตรียมความพร้อมทักษะที่สำคัญในช่วงปิดเทอมให้แก่ ผู้เรียน ทั้งภาษาอังกฤษและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น โค้ดดิ้ง (coding) เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

ดังนั้น การบริหารการศึกษาในยุคปัจจุบันนี้จึงมีความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงไป จากเดิม ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำ จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญอย่างยิ่งในการปรับเปลี่ยน บทบาทหน้าที่ เพื่อบริหารจัดการการศึกษาในรูปแบบใหม่ ผู้บริหารมีความจำเป็นต้องกระตุ้น และเอื้ออำนวยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การปฏิบัติงานให้ดีขึ้น จึงต้องอาศัยทักษะ ภาวะผู้นำ เข้ามาบริหารจัดการการศึกษาในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ และมี

ประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น เมื่อเกิดภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นเมืองท่องเที่ยว จึงทำให้สถานศึกษาต้องปิดการเรียนการสอนลงอย่างกะทันหัน เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 จึงทำให้สถานศึกษาต้องจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ หรือใช้การถ่ายทอดการสอนผ่านสัญญาณโทรทัศน์ เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินการต่อไปได้ แต่พบปัญหาด้านความพร้อมทางการเรียนในรูปแบบออนไลน์ เช่น ครอบครัวของเด็กมีฐานะยากจน ไม่มีความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องคอมพิวเตอร์ ที่บ้านไม่มีอินเทอร์เน็ต ไม่มีสมาร์ตโฟน สภาพแวดล้อมและสังคมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนทางออนไลน์ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องใช้ทักษะความเป็นผู้นำการมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีการวางแผนรับมือต่อเหตุการณ์ การตัดสินใจการดำเนินการ และต้องหาวิธีการแก้ปัญหาให้ชุมชนและสถานศึกษาที่เป็นรากฐานของความปลอดภัย ให้ปลอดภัยจากภาวะวิกฤต อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด ขึ้นอยู่กับความพร้อมของ นักเรียน ครู สถานศึกษา สัญญาณอินเทอร์เน็ต โปรแกรมสำเร็จรูป และเนื้อหาของบทเรียน จึงเป็นภาระหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่จะปรับปรุง และพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ และรองรับสถานการณ์ภาวะวิกฤตฉุกเฉินที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ให้สามารถพัฒนาการบริหารงานในองค์กรทุกแห่งในภาวะที่เกิดรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีต ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ให้มีประสิทธิภาพและสู่มาตรฐานสากลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อยืนยันความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการใช้ประโยชน์ขององค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อตรวจสอบยืนยันความสอดคล้องขององค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยมี 3 ขั้นตอนเป็นการวิจัยผสมผสานต่อเนื่องกัน (3 Steps Mixed Methods Design) คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบและการยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออก

การศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออก ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ จากเอกสาร ตำรา ข้อมูล สถิติ ผลงานวิจัย บทความทางวิชาการ วารสาร และเว็บไซต์ต่าง ๆ ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ จากนั้นนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

2. สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured or Guided Interview) การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง โดยเกณฑ์การพิจารณาจากคุณวุฒิ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังนี้ 1) เป็นผู้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาระดับประถมศึกษา 2) มีประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในปัจจุบันอย่างน้อย 5 ปีขึ้นไป 3) เป็นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออก

การสร้างเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยนำบทสรุปตัวแปรภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออก จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาสร้างประเด็นในการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

การวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูล

วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อไปสร้างข้อคำถามของแบบสอบถามต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบและการยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุครุทนีวิถีชีวิตใหม่

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำและยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุครุทนีวิถีชีวิตใหม่ โดยดำเนินการดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออก ทั้งหมด จำนวน 21,022 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้มาจากประชากรโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) และใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - stage Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 450 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มจังหวัดที่ติดชายทะเล ได้แก่ ชลบุรี จันทบุรี ระยอง ตราด และกลุ่มจังหวัดที่ไม่ติดชายทะเล ได้แก่ สระแก้ว ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี นครนายก จากนั้นทำการสุ่มเลือกกลุ่มละ 2 จังหวัด สุ่มได้กลุ่มจังหวัดที่ติดชายทะเล ได้แก่ ชลบุรี จันทบุรี และจังหวัดที่ไม่ติดชายทะเล ได้แก่ สระแก้ว ฉะเชิงเทรา โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย โดยการจับสลาก จากนั้นแบ่งกลุ่มตัวอย่างสถานศึกษา เป็นสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 - ประถมศึกษาปีที่ 6 และสถานศึกษาที่เปิดสอนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยแบ่งกลุ่มสถานศึกษา เป็น 3 ขนาด ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ (รวมขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ) จากนั้นสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 450 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อหาค่าองค์ประกอบภาวะผู้นำและตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุครุทนีวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออก กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 450 คน

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. การศึกษาตัวแปรของตัวแปรภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุครุทนีวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออก จากเอกสารแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured or guided interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้น นำตัวแปรที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้ได้ตัวแปรภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุครุทนีวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออก และนำมาสร้างแบบสอบถามภายใต้การแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น จำนวน 98 ข้อ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ IOC (Index of Item - Objective Congruence) แล้วพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไป มีข้อที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 96 ข้อ และนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาฯ ปรึกษา

3. นำแบบสอบถามความคิดเห็นไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเที่ยง ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficients) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .987

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. การวิเคราะห์ความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) จำนวน 98 ข้อ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ IOC (Index of Item - Objective Congruence) แล้วพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไป มีข้อที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 96 ข้อ และนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาฯ ปรึกษา

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยวิธีสกัดองค์ประกอบ PCA (Principal Component Analysis) มีเกณฑ์การเลือกตัวแปรที่เข้าอยู่ในองค์ประกอบตัวใดตัวหนึ่งโดยพิจารณาจากค่าความแปรปรวนของตัวแปร ที่มากกว่า 1 และถือเอาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ของตัวแปรแต่ละตัวขององค์ประกอบนั้นมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปที่บรรยายด้วยตัวแปรตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไปตามวิธีของ Kaiser

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบกับข้อมูลเชิงประจักษ์

1. การตรวจสอบความสอดคล้ององค์ประกอบ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ยืนยันความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการใช้ประโยชน์ขององค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออก ที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงสำรวจ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 9 คน

การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเกณฑ์การพิจารณาจากคุณวุฒิ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยดังนี้ 1) เป็นผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป 2) มีประสบการณ์ทำงานด้านการบริหารการศึกษาอย่าง

น้อย 10 ปี 3) ดำรงตำแหน่งบริหารระดับสูงในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอย่างน้อย 5 ปี และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป

2. การตรวจสอบยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุครุณานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้วิธี Confirmatory Factor Analysis (CFA)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุครุณานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุครุณานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุครุณานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ผู้นำด้านการมีความสามารถนำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการพัฒนาระบบงานและมีทักษะในการสื่อสาร องค์ประกอบที่ 2 ผู้นำด้านการมีความอดทน อดกลั้น สุขุมเยือกเย็น แม้อยู่ใต้ภาวะวิกฤต และมีความเป็นนักประชาธิปไตย องค์ประกอบที่ 3 ผู้นำด้านการมีความสามารถในการควบคุมสถานการณ์ในภาวะวิกฤต และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันที องค์ประกอบที่ 4 ผู้นำด้านการมีวิสัยทัศน์ที่ดี และมีความสามารถจูงใจให้คนร่วมกันทำงาน องค์ประกอบที่ 5 ผู้นำด้านการมีภูมิหลังทางสังคมและการเป็นแบบอย่างที่ดี

2. ผลการยืนยันความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการใช้ประโยชน์ขององค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุครุณานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้จากวิธีการอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวนทั้ง 9 คน มีความคิดเห็นว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุครุณานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง 5 องค์ประกอบมีความเหมาะสมกับบริบท ซึ่งประกอบด้วยด้านความถูกต้อง (Accuracy standards) ด้านความเหมาะสม (Propriety standards) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility standards) ด้านการใช้ประโยชน์ (Utility standards) คิดเป็นร้อยละ 100 ทุกองค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ผู้นำด้านการมีความสามารถนำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการพัฒนาระบบงานและมีทักษะในการสื่อสาร องค์ประกอบที่ 2 ผู้นำด้านการมีความอดทน อดกลั้น สุขุมเยือกเย็น แม้อยู่ใต้ภาวะวิกฤต และมีความเป็นนักประชาธิปไตย องค์ประกอบที่ 3 ผู้นำด้านการมี

ความสามารถในการควบคุมสถานการณ์ในภาวะวิกฤตและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันที องค์ประกอบที่ 4 ผู้นำด้านการมีวิสัยทัศน์ที่ดี และมีความสามารถจูงใจให้คนร่วมกันทำงาน และองค์ประกอบที่ 5 ผู้นำด้านการมีภูมิหลังทางสังคมและการเป็นแบบอย่างที่ดี

3. ผลการตรวจสอบยืนยันความสอดคล้องขององค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าไค - สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 312.626 มีนัยสำคัญทางสถิติ (p - value เท่ากับ 0.000) ค่าองศาอิสระ (df) มีค่าเท่ากับ 176 ค่าไค - สแควร์สัมพันธ์ (Normed - Chi - square) (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ 1.776 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.983 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (TLI) มีค่าเท่ากับ 0.980 ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.042 ดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษเหลือมาตรฐาน (SRMR) มีค่าเท่ากับ 0.027 ดังตาราง

ตารางที่ 1 แสดงผลการตรวจสอบโมเดลความสอดคล้องขององค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สถิติที่ใช้ในการทดสอบ	เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา	ผลวิเคราะห์	ผลการพิจารณา
χ^2	-	312.626	-
DF	-	176	-
P - Value of χ^2	> .05	0.000	มีนัยสำคัญ
χ^2/df	< 2.00	1.776	ผ่านเกณฑ์
CFI	> 0.95	0.983	ผ่านเกณฑ์
TLI	> 0.95	0.980	ผ่านเกณฑ์
SRMR	< 0.05	0.027	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	< 0.05	0.042	ผ่านเกณฑ์

จึงสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง 5 องค์ประกอบ เป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออก ได้ดำเนินการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ซึ่งสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออก พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออก ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ผู้นำด้านการมีความสามารถนำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการพัฒนาระบบงานและมีทักษะในการสื่อสาร เป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำที่สำคัญ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะของความเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ ความสามารถทางปัญญาในการค้นหา มีความรู้เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมความคิดสร้างสรรค์ มีความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ มีทักษะในการมองเห็นความสำเร็จขององค์กรล่วงหน้าได้อย่างเป็นระบบ และสร้างสรรค์ให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการบริหารองค์กรให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบที่ 2 ผู้นำด้านการมีความอดทน อดกลั้น สุขุมเยือกเย็น แม้อยู่ใต้ภาวะวิกฤต และมีความเป็นนักประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเตรียมพร้อมที่จะรับมืออย่างเหมาะสมเมื่อเกิดสถานการณ์ภาวะวิกฤตต่าง ๆ ขึ้น ต้องมีความอดทน อดกลั้น สุขุมเยือกเย็น แม้อยู่ใต้ภาวะวิกฤต มีความกล้าตัดสินใจ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความประนีประนอมเมื่อเกิดการโต้แย้ง สร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเอง และมีความเป็นนักประชาธิปไตย องค์ประกอบที่ 3 ผู้นำด้านการมีความสามารถในการควบคุมสถานการณ์ในภาวะวิกฤตและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันที ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรอบรู้ มีการบริหารงานและการจัดการงานให้เป็นระบบ มีความทันสมัยต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันที องค์ประกอบที่ 4 ผู้นำด้านการมีวิสัยทัศน์ที่ดี และมีความสามารถจูงใจให้คนร่วมกันทำงาน เป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำที่สำคัญเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างวิสัยทัศน์ การสร้างวิสัยทัศน์ที่ดีถือเป็นกุญแจที่สำคัญของความสำเร็จของทุกองค์กรสามารถกำหนดว่าสถานศึกษาจะดำเนินงานไปทิศทางใด จะมีอะไรใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้นบ้างและจะสร้างอนาคตของสถานศึกษาอย่างไร การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและความสามารถในการใช้วิสัยทัศน์เพื่อจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตามจึงมีความสำคัญ เพราะวิสัยทัศน์จะช่วยสร้างแรงศรัทธา และความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนได้ใช้ความรู้ ความสามารถและทักษะของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ ยกย่องเชิดชูเกียรติคุณบุคลากรที่ปฏิบัติงานดีเด่น ด้วยวิธีการต่าง ๆ และส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรที่มีความสามารถพิเศษให้มีความก้าวหน้าด้านวิชาชีพ องค์ประกอบที่ 5 ผู้นำด้านการมีภูมิหลังทางสังคมและการเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นองค์ประกอบ

ภาวะผู้นำที่สำคัญเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และเป็นผู้ผลักดัน กระตุ้นการพัฒนางานออกมาในรูปแบบพฤติกรรมอันดีงาม ในลักษณะของการมีจิตอาสาเข้าไปทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนร่วม มุ่งมั่นทุ่มเทในการทำงาน เพื่อให้งานออกมาดีที่สุด เป็นผู้บริหารที่ไม่หยุดนิ่งมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เป็นแบบอย่างให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและให้ความใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้ใต้บังคับบัญชา ทำให้รู้สึกอบอุ่น

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง 5 องค์ประกอบ เป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีความสำคัญเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้บริหารมืออาชีพ เนื่องจากผู้บริหารต้องกำหนดทิศทางและนโยบายการศึกษา รวมทั้งการพัฒนาระบบการศึกษาในสถาบันการศึกษา มีทักษะกระบวนการบริหาร เพื่อทำให้การบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเมื่อเกิดสถานการณ์ภาวะวิกฤตที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษานั้น ผู้บริหารต้องมีความสามารถปรับตัวและเตรียมความพร้อมเพื่อให้สอดคล้องกับภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้นได้เร็วย่อมมีความได้เปรียบมาก การมีพื้นฐานการศึกษาและนวัตกรรม การศึกษาที่ดีถือเป็นกุญแจที่สำคัญในการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ผู้บริหารจำเป็นต้องเปลี่ยนทัศนคติและแนวคิดการบริหารให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ใช้ภาวะผู้นำในด้านต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการบริหาร นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาจัดการกับงานทุกงานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการตัดสินใจ ต้องเข้าใจผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการคิดริเริ่มและวางกลยุทธ์ในการนำเทคโนโลยีไปบูรณาการกับพันธกิจ เพื่อให้การบริหารงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพ และ Hoy, W. K., & Miskel, C. G. ได้แบ่งลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิผลออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะทางบุคลิกภาพ ลักษณะทางจิตใจ และลักษณะทางทักษะ ดังนี้ 1) คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ ได้แก่ ความอดทนต่อภาวะกดดัน ความมั่นใจในตนเองความมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และการยึดมั่นในหลักคุณธรรม 2) ลักษณะทางจิตใจ ได้แก่ แรงขับในการทำงานและมีแรงกระตุ้นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความมุ่งมั่นในความสำเร็จและมีความต้องการในอนาคต 3) ลักษณะทางทักษะ ประกอบด้วย ทักษะทางเทคนิค ทักษะระหว่างบุคคล ทักษะความคิดรวบยอด และทักษะทางการบริหาร (Hoy, W. K. & Miskel, C. G., 1991) ซึ่งดังข้อค้นพบงานวิจัยของ นิรุศ มีพันธ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ตัวแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ระดับมัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนบน พบว่า ตัวแบบด้านภาวะผู้นำของโรงเรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีอุดมการณ์และเป็นแบบอย่างที่ดี 2) การนำการเปลี่ยนแปลง การทำงานเป็นทีม 4) การสร้างแรงบันดาลใจ 5) การมีวิสัยทัศน์ และผลการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านประสิทธิผลโรงเรียน ได้องค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการ 2) การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

3) การบริหารวิชาการและ 4) การบริหารงานบุคคล ผลการตรวจสอบยืนยัน และเสนอตัวแบบ ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า โมเดลที่ปรับแก้แล้วมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิง ประจักษ์ และตัวแบบภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทานระดับ มัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนบน พบว่า ค่าอิทธิพลทางตรงขององค์ประกอบภาวะผู้นำกับ ประสิทธิภาพโรงเรียนทั้ง 4 องค์ประกอบมีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.84 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีอุดมการณ์และเป็นแบบอย่างที่ดี มีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.97 ซึ่งมีความมากที่สุด รองลงมาเป็นองค์ประกอบการทำงานเป็นทีม ค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.94 องค์ประกอบการมี วิสัยทัศน์ และองค์ประกอบสร้างแรงบันดาลใจ มีค่าอิทธิพลรวม เท่ากับ 0.93 เท่ากันและ องค์ประกอบนำการเปลี่ยนแปลง มีค่าอิทธิพลรวม เท่ากับ 0.91 ตามลำดับ (นิรุธ มีพันธ์, 2559) และตั้งข้อค้นพบงานวิจัยของ Parks, J. D. ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำทาง การศึกษาการรับมือกับเหตุการณ์วิกฤตที่สำคัญ: การศึกษาเชิงคุณภาพ วัตถุประสงค์ของ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ การทำการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารในรัฐแมสซาชูเซตส์ที่ประสบปัญหา วิกฤตในโรงเรียนครั้งใหญ่ การวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีหน้าที่รับผิดชอบอื่น ๆ มากกว่าหลักสูตร และการสอน และความคาดหวังที่มีต่อผู้บริหารในขณะเกิดวิกฤตมีมาก ตลอดทั้ง มีความรับผิดชอบเพิ่มเติม ดังนั้นความรุนแรงในโรงเรียนและวิกฤตการณ์ที่ไม่คาดฝันอื่น ๆ รวมทั้งบทบาทในการบริหารอาคารที่ซับซ้อน ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้อง เตรียมพร้อมที่จะรับมืออย่างเหมาะสมในกรณีฉุกเฉิน การวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้สร้างโอกาส สำหรับผู้บริหารที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการตัดสินใจของผู้บริหารภายใต้ความกดดันที่รุนแรง อันเป็นผลมาจากการจัดการวิกฤตในโรงเรียน การตอบสนองของผู้เข้าร่วมและการแบ่งปัน ข้อมูลสร้างโอกาสให้บริหารได้เรียนรู้จากประสบการณ์ส่วนตัวของเพื่อนร่วมงาน รูปแบบของ การเรียนรู้จะช่วยเพิ่มความสามารถของผู้บริหารที่จะรับมือกับเหตุการณ์วิกฤตโรงเรียนใน อนาคต ในการวิจัยนี้มีผู้บริหาร 4 คนจากรัฐแมสซาชูเซตส์ เข้าร่วมการวิจัย (Parks, J. D., 2013)

2. ผลการยืนยันความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการใช้ประโยชน์ ขององค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออก พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออก ที่มีส่วนประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนการนำไปใช้ มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการใช้ประโยชน์ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดเห็น ด้วยทุกองค์ประกอบ คิดเป็นร้อยละ 100 % ทั้งนี้เป็นเพราะองค์ประกอบภาวะผู้นำของ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความชัดเจน ผ่านกระบวนการสร้างตามขั้นตอนอย่างเป็น ระบบ ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของ องค์ประกอบต่าง ๆ ของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออก นำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานจริงได้

3. ผลการตรวจสอบยืนยันความสอดคล้องขององค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า องค์ประกอบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติได้ค่าไค - สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 312.626 ค่าองศาอิสระ (df) มีค่าเท่ากับ 176 ค่าไค - สแควร์สัมพันธ์ (Normed - Chi - square) (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ 1.776 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.983 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (TLI) มีค่าเท่ากับ 0.980 ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.042 ดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษเหลือมาตรฐาน (SRMR) มีค่าเท่ากับ 0.027

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออก สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออก ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ ด้านความสามารถนำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการพัฒนาระบบงานและมีทักษะในการสื่อสาร ด้านความอดทนอดกลั้น สุขุมเยือกเย็น แม้อยู่ใต้ภาวะวิกฤต และมีความเป็นนักประชาธิปไตย ด้านความสามารถในการควบคุมสถานการณ์ในภาวะวิกฤตและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันที ด้านการมีวิสัยทัศน์ที่ดีและมีความสามารถจูงใจให้คนร่วมกันทำงาน ด้านภูมิหลังทางสังคมและการเป็นแบบอย่างที่ดี 2) องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ได้รับการยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการใช้ประโยชน์ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดเห็นด้วยทุกองค์ประกอบ คิดเป็นร้อยละ 100 และ 3) องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยสภาวะวิกฤตต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ที่จะส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ 2) ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ 3) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ 4) ควรมีการศึกษาที่ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดอบรมบุคลากร เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือเมื่อเกิดสภาวะวิกฤตให้กับบุคลากร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). การเตรียมความพร้อมของกระทรวงศึกษาธิการ ก่อนเปิดภาคเรียน. เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2563 จาก <https://moe360.blog/2020/05/08/ฉันทลวาลัย> สารสุข. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชลบุรี เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิรุฒ มีพันธ์. (2559). ตัวแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ระดับมัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนบน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ปสุตา เพ็งประสพ. (2550). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนเซนต์หลุย จังหวัดฉะเชิงเทรา. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รุ่ง แก้วแดง. (2546). โรงเรียนนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2549). การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นตรงของประสิทธิผลภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2545). คุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2563 จาก <http://www.suthep.ricr.ac.th>
- สุภาภรณ์ พรหมบุตร. (2563). New normal กับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลง. เรียกใช้เมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2563 จาก <https://dsp.dip.go.th/>
- Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (1991). Educational Administrator: Theory Research and Practice. New York: McGraw-Hill.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activity. Journal of Education and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Parks, J. D. (2013). Educational leadership growth through dealing with a major crisis event: A phenomenological study (Order No. 3597082). Retrieved November 15, 2021, from <https://www.proquest.com/dissertations-theses/educational-leadership-growth-through-dealing/docview/1450044226/se-2?accountid=207845>